

Fokusområden tillsynsområde Hälsoskydd

Inomhusmiljö i bostäder

Motivering

Var femte person anger hälsorelaterade besvär till följd av inomhusmiljön. Problemen har inte minskat över tid. Det finns även socioekonomiska skillnader i hur vi bor, vilket skapar ojämlikheter i hälsa. Dessa skillnader minskar inte heller. Besvär med inomhusmiljön rapporteras exempelvis oftare av boende i hyresrätter än av boende i småhus.

Cirka 22 procent av kommunernas miljö- och hälsoskyddskontor anger att mellan 65–100 procent av alla ärenden om klagomål på inomhusmiljö är befogade och/eller har lett till en åtgärd. De områden i inomhusmiljön som tillsynsmyndigheterna oftast får in klagomål på är i fallande ordning fukt och mikroorganismer, buller, luftkvalitet och temperatur i bostäder.

Vide den senaste fördjupade uppföljningen av hälsoskyddstillsynen 2022 framgick att över hälften av kommunerna inte utför någon förebyggande bostadstillsyn. För dessa kommuner är bostadstillsynen endast styrd av klagomålsärenden. Förebyggande bostadstillsyn kan vara ett sätt att effektivisera tillsynen på området.

Mål för tillsynen

- Fler bostäder har en bättre inomhusmiljö.
- Fastighetsägarnas kunskap om egenkontroll ökar och de arbetar i större utsträckning metodiskt med egenkontroll.
- Fler kommuner arbetar metodiskt med förebyggande bostadstillsyn.
- Tillsynsmyndigheternas kunskap om förebyggande bostadstillsyn ökar.

Tillsynsvägläddande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten uppdaterar vid behov frågor och svar om tillsyn av bostäder.
- Folkhälsomyndigheten deltar på hälsoskyddsträffar och presenterar tillsynsvägläddningen om bostäder 2026–2027.
- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen genom exempelvis hälsoskyddsträffar om bostadstillsyn 2026–2029.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna gör ett urval av bostäder baserat på risk och utövar tillsyn 2026–2029. I tillsynen tillämpas Folkhälsomyndighetens vägledning om inomhusmiljö i bostäder.

Legionella i kyltorn

Motivering

Legionella är en objektburen smitta som sprids via aerosoler från vatteninstallationer eller jord. Förebyggande åtgärder handlar bland annat om skötsel och kontroll av vatteninstallationer. 2024 infördes en ny anmälningsplikt enligt miljöbalken för kyltorn. Genom att kommunerna får kunskap om var kyltornen finns får de också bättre förutsättningar att bedriva förebyggande tillsyn och förhindra smittspridning. Även om antalet dokumenterade fall är relativt få, kan ett utbrott drabba ett större antal människor. För att underlätta kommunernas tillsyn kommer Folkhälsomyndigheten under 2025 att publicera en tillsynsvägledning om kyltorn.

Mål för tillsynen

- Bättre egenkontroll av kyltornsanläggningar för att minska risken för spridning av legionella.
- Alla kyltorn som är anmälningspliktiga enligt § 38 förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har fått ett tillsynsbesök senast 2029.
- Tillsynsmyndigheternas kunskap att bedriva tillsyn på kyltorn ökar.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten arrangerar en utbildningsinsats om tillsyn av kyltorn 2026.
- Folkhälsomyndigheten deltar på regionala hälsoskyddsträffar 2026–2029.
- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar om legionella i kyltorn 2026–2029.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna inventerar kyltorn 2026–2027.
- Kommunerna utövar tillsyn på anmälningspliktiga kyltorn 2028–2029.

Ventilation i skola/förskola

Motivering

God luftkvalitet är en viktig faktor för människors hälsa och barn är särskilt känsliga för luftföroreningar. En viktig faktor för en god luftkvalitet inomhus i skolor och förskolor är ventilationssystemet och dess kapacitet. På senare tid har det kommit nya typer av ventilationssystem där luftflödena automatiskt styrs och regleras efter behov, så kallade behovsstyrda system. Dessa har blivit allt vanligare i skolor och förskolor och många tillsynsmyndigheter tycker det är svårt att utreda och ställa krav på behovsstyrda system. Detta resulterar i olika bedömningar i kommunerna.

Mål för tillsynen

- Bättre luftkvalitet i skolor och förskolor.
- Verksamheterna har en fungerande och tillräcklig ventilation.
- Kommunernas kunskap om nya ventilationslösningar och hur dessa ska bedömas ökar.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten publicerar uppdaterad tillsynsvägledning om ventilation i skolor och förskolor 2027/2028.
- Folkhälsomyndigheten genomför en utbildande insats om den nya vägledningen om ventilation 2027/2028.
- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar om ventilation i skola och förskola 2028–2029.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna utövar tillsyn på skolor och förskolor 2028–2029. I tillsynen tillämpas Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ventilation med tillhörande vägledning om ventilation i skola och förskola.

Höga och låga temperaturer i skola/förskola**Motivering**

Det termiska klimatet inomhus påverkar människors hälsa och välbefinnande. För höga eller för låga temperaturer i förskole- och skolmiljön kan leda till hälsoproblem och påverka barns inlärning. Folkhälsomyndigheten har under 2024 publicerat ny tillsynsvägledning om temperatur inomhus inklusive nya allmänna råd. De nya allmänna råden har större fokus på höga temperaturer än tidigare och kan tillämpas även när det råder värmebölja. Det finns bland annat exempel på åtgärder som verksamhetsutövare kan behöva vidta.

Även utomhusmiljön vid skolor och förskolor omfattas av hälsoskyddsreglerna i miljöbalken. För en hälsosam utemiljö är det angeläget att skolgårdar och förskolegårdar har skuggade platser som dämpar skadlig UV-strålning och värme.

Mål för tillsynen

- Verksamhetsutövarnas beredskap för att hantera höga och låga temperaturer ökar.
- Fler solavskärmningar på skolor och förskolor.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna utövar tillsyn på skolor och förskolor under 2026–2029. I tillsynen tillämpas Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2024:10) och tillhörande tillsynsvägledning.
- Kommunerna kontrollerar att verksamheterna har egenkontroll och rutiner för att hantera höga och låga temperaturer.
- Kommunerna kontrollerar ute- och inomhusmiljön gällande solavskärmning.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten tar fram frågor och svar om tillsyn av inomhustemperatur.
- Folkhälsomyndigheten tar fram informationsmaterial om inomhustemperatur som riktar sig till verksamhetsutövarna.
- Folkhälsomyndigheten tar fram tillsynsvägledning om UV skydd i utemiljön.
- Folkhälsomyndigheten deltar på regionala hälsoskyddsträffar 2026–2029.

- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar 2026–2029.

Ljudmiljö i skola/förskola

Motivering

Buller har en negativ påverkan på prestation och inläring. Riktigt höga ljudnivåer kan också påverka hörseln. Barn har svårare att skydda sig själva mot höga ljudnivåer och kan inte välja miljön där de vistas. Folkhälsomyndigheten har riktvärden för bakgrundsljud från t.ex. ventilation. Folkhälsomyndigheten har också tagit fram vägledande texter om akustik, men det saknas tillsynsvägledande texter om hur skolor och förskolor kan minska aktivitetsljud från den egna verksamheten.

Mål för tillsynen

- Bättre ljudmiljö i skolor och förskolor.
- Verksamhetsutövarna har bättre verktyg och kunskap om hur de kan skapa goda ljudmiljöer.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten tar fram vägledning om goda ljudmiljöer i skolan och förskolan, som inkluderar ljud från verksamheten och dess aktiviteter, under år 2026–2027.
- Folkhälsomyndigheten tar vid behov fram frågor och svar om tillsyn av ljudmiljö i skola och förskola.
- Folkhälsomyndigheten tar fram ett informationsmaterial om goda ljudmiljöer som riktar sig till verksamhetsutövarna.
- Folkhälsomyndigheten deltar på regionala hälsoskyddsträffar.
- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna utövar tillsyn över verksamheternas egenkontroll 2028–2029 avseende ljudmiljön i skola och förskola med fokus på ljud från verksamheten och dess aktiviteter, installationsbuller och akustik.

Egenkontroll i skola och förskola

Motivering

Barnens miljöer har en stor betydelse för deras välbefinnande och hälsa. Barn vistas en stor del av sin tid i skola och förskola. Många barn uppger hälsorelaterade besvär som beror på inomhusmiljön i skolan, och dessa ökar över tid. Förekommande problem i inomhusmiljön är bland annat fuktskador, höga halter av damm och besvär av buller. I inomhusmiljön kan barn också exponeras för kemikalier, till exempel via leksaker, damm och emissioner från byggnadsmaterial.

Skolor och förskolor är anmälningspliktiga enligt miljöbalken och omfattas därigenom av krav på egenkontroll i förordning. En väl fungerande egenkontroll och ett

systematiskt förbättringsarbete är en förutsättning för en god inomhusmiljö i skolor och förskolor. För att detta ska fungera behöver verksamhetsutövaren ha god kunskap om miljöbalkens regler om egenkontroll. Att fokusera tillsynen på verksamhetsutövarens egenkontroll är därför angeläget.

Mål för tillsynen

- Verksamhetsutövarnas och fastighetsägarnas kunskap om egenkontroll ökar och de arbetar i större utsträckning metodiskt med egenkontroll.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten ordnar ett eller flera webinarium på temat egenkontroll i förskola och skola 2026–2027.
- Folkhälsomyndigheten deltar på regionala hälsoskyddsträffar.
- Folkhälsomyndigheten tar vid behov fram frågor och svar om tillsyn av egenkontroll i skola/förskola.
- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna utövar tillsyn över verksamhetsutövarens egenkontroll i skola och förskola 2026–2029.

Höga och låga temperaturer i lokaler för vård- och omsorg

Motivering

Det termiska klimatet inomhus påverkar människors hälsa och välbefinnande. Värmeböljor med höga utomhustemperaturer kan leda till hälsoproblem och ökat antal dödsfall bland känsliga personer. Folkhälsomyndigheten har under 2024 publicerat ny tillsynsvägledning om temperatur inomhus inklusive nya allmänna råd. De nya allmänna råden har större fokus på höga temperaturer än tidigare och kan tillämpas även när det råder värmebölja. Det finns bland annat exempel på åtgärder som verksamhetsutövare kan vidta.

I lokaler för vård och omsorg bor och vistas ofta personer som är särskilt känsliga för höga och låga temperaturer. Cirka 40 procent av kommunerna uppger att de inte utövar återkommande tillsyn över dessa typer av verksamheter.

Mål för tillsynen

- En inomhustemperatur i lokaler för vård och omsorg där färre personer riskerar att drabbas av negativa hälsoeffekter.
- Verksamheterna har en fungerade egenkontroll som förebygger och undanröjer olägenheter på grund av höga eller låga temperaturer.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Folkhälsomyndigheten tar fram frågor och svar om tillsyn av temperatur inomhus.
- Folkhälsomyndigheten tar fram faktablad om temperatur inomhus riktade till verksamhetsutövarna.
- Folkhälsomyndigheten deltar på regionala hälsoskyddsträffar.

- Länsstyrelsen skapar förutsättningar för samverkan inom länet och samordnar tillsynen. Exempelvis genom hälsoskyddsträffar.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Kommunerna inventerar vilka lokaler för vård- och omsorg som finns i kommunen och väljer ut verksamheter för tillsyn.
- Kommunerna utövar tillsyn på lokaler för vård- och omsorg där riskgrupper för temperatur inomhus finns 2026–2029. I tillsynen tillämpas Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2024:10) och tillhörande tillsynsvägledning.
- Kommunerna kontrollerar att verksamheterna har kunskap och rutiner för att hantera värmebölja.

Anmälningsskyldiga hygieniska verksamheter

Motivering

Skönhetsbranschen är en omfattande och växande marknad. Det finns ett brett spektrum av yrkesmässiga hygieniska verksamheter som erbjuder olika typer av behandlingar med varierande grader av hygieniska och hälsomässiga risker. Kommunernas tillsyn av de anmälningsskyldiga yrkesmässiga hygieniska verksamheterna är viktig för att förebygga hälsorisker.

Sedan anmälningsskyldigheten utvidgades för att inkludera verksamheter som medför risk för annan smitta genom användning av stickande/skärande verktyg, har antalet anmälningsskyldiga verksamheter ökat. Som ett resultat av den breddade anmälningsskyldigheten, nya behandlingsmetoder samt förändrat kunskapsläge, genomförde Socialstyrelsen en översyn av de allmänna råden (SOSFS 2006:4) om yrkesmässig hygienisk verksamhet. Under år 2025 planerar Socialstyrelsen att publicera nya allmänna råd och en tillhörande vägledning om yrkesmässig hygienisk verksamhet.

Kommunerna har i uppföljningen år 2022 uttryckt en önskan om att tillsyn av yrkesmässiga hygieniska verksamheter ska ingå även i tillsynsstrategin år 2026–2029. Detta är ett positivt steg för att säkerställa en enhetlig och effektiv tillsyn över hela landet. Fokusområdet innebär en möjlighet att säkerställa att de allmänna råden får genomslag och tillämpas på ett likvärdigt sätt på samtliga anmälningsskyldiga yrkesmässiga hygieniska verksamheter.

Mål för tillsynen

- Kunskapen hos verksamheter och tillsynsmyndigheter om vilka behandlingar som är anmälningsskyldiga ökar.
- Verksamhetsutövares kännedom och efterlevnad av Socialstyrelsen nya allmänna råd ökar.
- Verksamheterna har i högre grad en egenkontroll som är anpassad till att begränsa risker gällande infektioner och smittspridning.

Tillsynsvägledande aktiviteter

- Socialstyrelsen deltar på regionala hälsoskyddsträffar under åren 2026 – 2029.
- Socialstyrelsen tillhandahåller frågor och svar på webben om tillsyn av yrkesmässiga hygieniska verksamheter.

Tillsynsmyndigheternas aktiviteter

- Tillsynsmyndigheterna utövar tillsyn på anmälningspliktiga yrkesmässiga hygieniska verksamheter under åren 2026–2029. I tillsynen tillämpas Socialstyrelsens nya allmänna råd och tillsynsvägledning om yrkesmässiga hygieniska verksamheter.

FÖRSLAG